

Asia: VN/12457/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024 (YTS2024)

Luku 1. Johdanto

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 2. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 3. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 4. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 5. Kokonaisturvallisuuden toimijat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 6. Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

OSA 2: Strategiset tehtävät

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse strategisen tehtävän numero ja nimi sekä nimeä osio (Päämäärä ja tavoitteet; Toiminta-ajatus; Toimijat).

Geologian tutkimuskeskus kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024 (YTS2024).

Talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus

31. Energiahuollon turvaaminen

Geologian tutkimuskeskus (GTK) haluaa nostaa esille, että uutta energia -infrastruktuuria suunniteltaessa on hyvä ottaa huomioon turvallisuusriskejä esim. sijoittamalla toimintoja maan alle.

41. Vesihuollon turvaaminen

Geologian tutkimuskeskus (GTK) pyytää kiinnittämään huomiota vesihuollon turvallisuuden osalta infrarakenteiden ja kyberkohteiden lisäksi raakaveden ja erityisesti pohjavesivarantojen turvaamiseen. Pohjavesivarantoja uhkaavat muun muassa ilmastonmuutos, turvallisuusympäristössä tapahtuneet muutokset sekä ns. uudet haitta-aineet (emerging pollutants, mm. mikromuovit, PFAS yhdisteet ja patogeenit). Kokonaiskuva ja -ymmärrys Suomen laajoista, mutta herkästi haavoittuvista pohjavesivarannoista kaipaa täydennystä, erityisesti edellä mainittujen uhkien osalta. Lisäksi varantojen määrällisessä ja laadullisessa tilassa tapahtuvien muutosten tunnistaminen edellyttää nykyistä kattavampaa ja kokonaisvaltaisempaa monitorointia.

Suomen pääasialliset raakavesilähteet, maaperän pohjavesi ja pintavedet, ovat nopeassa kierrossa olevaa vettä ja siten erityisen haavoittuvia laaja-alaiselle altistumiselle (mm. radioaktiiviset laskeumat). Varautumisessa olisi nykyistä laajemmin huomioitava myös hitaammassa kierrossa muodostuvan kalliopohjaveden käyttöä varavesilähteenä kriisitilanteissa. Suomen kalliopohjavesivarantojen ja vedenottokehteiden (porakaivot) osalta kokonaiskuva on erittäin vajavainen, mm. porakaivorekisteriä ei Suomessa ole.

44. Elintärkeän teollisuus- ja palvelutuotannon turvaaminen

Geologian tutkimuskeskus (GTK) pyytää kiinnittämään huomiota turvallisuusstrategian päivityksessä yhteiskunnan kannalta tärkeiden mineraalisten raaka-ainevarojen saannin turvaamiseen sekä valtiollisella tasolla että ammattitaidon säilyttämiseen liittyen mineraalisektoriin. Geologian tutkimuskeskuksen hallussa on laajat tietoaaineistot esimerkiksi Suomen mineraalisista raaka-ainevaroista, niiden sijainnista sekä mahdollisesta hyödyntämispotentiaalista. On myös huomioitava se, että mineraalisten raaka-ainevarojen etsintä, tuotanto ja jatkojalostus on lähes täysin yksityisten

ja ulkomaisten toimijoiden hallussa ja näin ollen on syytä tarkastella tähän mahdollisesti liittyviä huoltovarmuuden skenaarioita jo ennakkoon ennen turvallisuusympäristössä tapahtuvia negatiivisia poikkeamia ja korostettuna pitkäaikaiset poikkeukset.

Kappaleessa 44 (Elintärkeän teollisuus- ja palvelutuotannon turvaaminen; sivut 127-129) mainitaan esimerkiksi kriittisempien raaka-aineiden varmuusvarastointi sekä julkisen ja yksityisen sektorin välinen kumppanuus sekä kansainvälinen taloudellinen yhteistyö, jossa keskeisenä toimijana on huoltovarmuuskeskus ja ministeriöt. Lisäksi yhtenä ratkaisuna on mainittu esimerkiksi kriittisempien raaka-aineiden varmuusvarastointi.

GTK pyytää huomioimaan, että kriittisten ja strategisten mineraalisten raaka-ainevarojen saanti on huomioitu kriisiaikoja ajatellen sekä niiden toimitusketjut Suomeen kuljetusyhteyksineen turvattu. Euroopan haavoittuvuus on huomattu viimeistään koronaepidemian ja Venäjän hyökkäyssodan myötä ja geopoliittiset jännitteet voivat muuttaa merkittävästi markkinoiden toimintaa. Tässä keskiöön nousevat esimerkiksi puolustusteollisuuden tarvitsemat raaka-aineet esimerkiksi ammustuotantoon liittyen. Etenkin, kun tiedetään Suomen olevan monien kriittisten ja strategisten raaka-aineiden osalta tuonnin varassa ja raaka-aineiden saanti EU:n alueelta on hyvin haastavaa sen omaa tuotantoa ajatellen sekä globaalien toimintaketjujen hauraudet. Samoin, kun huomioidaan näiden raaka-aineiden lähteitä, jotka sijaitsevat EU:n ulkopuolella esimerkiksi Kiinassa, Venäjällä ja Afrikassa. Samoin omien tuotantolaitosten turvaaminen (esim. kaivokset ja rikastamot) on huomioitu riittävän hyvin turvallisuusstrategiassa. Myös mahdollisuudet tiettyjen raaka-aineiden osalta kotimaiseen tuotantoon kriisiaikoina tulisi varautua esiintymistä, jotka eivät ole yksityisen sektorin kannalta houkuttelevia taloudellisessa mielessä nyt tai ne sijoittuvat alueille, jossa kriisiaikojen ulkopuolella ei ole mahdollista toimia (esim. suojelualueet). Tähän liittyy myös näillä alueilla toimiminen, jotta se ei estyisi tai hankaloituisi juridisista näkökulmista. Varmuusvarastointi liittyen mineraalisiin raaka-aineisiin niiden suuren kirjon sekä määrän vuoksi on haastavaa. Tämän vuoksi varastojen määrät ja laatu tulisi tarkastaa ja varmistaa, että ne vastaavat nykyisiä ja tulevaisuuden tarpeita.

Yleiset kommentit strategialuonnokseen.

Kirjoita yleiset havaintosi strategialuonnoksesta.

GTK pyytää harkitsemaan turvallisuusstrategiaan liittyen oman kappaleen kirjoittamista liittyen mineraalisiin raaka-aineisiin ajatellen niiden merkitystä. Osa ratkaisuna edellä oleviin on varmistaa Huoltovarmuuskeskuksen ja GTK:n säännöllinen tiedonvaihto sekä käydä läpi edellä kuvattuihin asioihin liittyvät suunnitelmat ja varmistaa osaamistaso niin GTK:ssa kuin Huoltovarmuuskeskuksessa näihin liittyen. Lisäksi tässä vuoropuhelussa voisi olla mukana muita mineraalisektorin toimijoita.

Tämä dokumentti on allekirjoitettu sähköisesti.

Allekirjoitukset:

Hannu Lahtinen,

Johtaja, Raaka-aineiden saatavuus

Asko Käpyaho,

Yksikön päällikkö, Mineraalitalouden ratkaisut

Posio Mika
Geologian tutkimuskeskus